

Seletuskiri
Haridus- ja teadusministri määruse
„Hariduslike erivajadustega õpilastele suunatud põhikoolide võrgu korrastamine
perioodil 2014-2020“ eelnõu juurde

I. Sissejuhatus

Eelnõu koostamise aluseks on “Perioodi 2014-2020 struktuuritoetuste seaduse” § 13 lg 1, § 15 lg 1, lg 2 ja lg 8 p 2.

Meetme eesmärk on toetada koolivõrgu korrastamist, nüüdisajastades Eesti elukestva õppe strateegia (edaspidi EÕS) koolivõrgu programmi (KVP) lisas 3 nimetatud maakondades/kohalikes omavalitsustes (KOVdes) paiknevate hariduslike erivajadustega (HEV) õpilastele suunatud põhikoolide (HEV koolide) õppekeskkond. EÕS KVP lisas nr 3 on toodud riigi HEV koolide arv ja asukohad aastal 2023, sealjuures nende HEV koolide asukohad, kus kooli õppekeskkonna nüüdisajastamiseks on kavandatud kasutada Euroopa Liidu struktuurifondide vahendeid.

HEV koolivõrgu korrastamisena mõeldakse:

- a) HEV koolide asutamist, ühendamist või liitmist, mille tulemusena optimeeritakse piirkonnas ressursimahukaid tugimeetmeid vajavate HEV õpilaste õppe korraldamine;
- b) mõnes tegevuskohas tegevuse lõpetamist, viies koolide õppekohad vastavusse demograafiliste muutustega;
- c) olemasoleva taristu kaasajastamist või uue kompleksi rajamist piirkonda, kus riiklikule teenusele juurdepääs on raskendatud.

Koolivõrgu korrastamist toetatakse prioriteetse suuna „Ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul“ Ühtekuuluvusfondi meetme „Koolivõrgu korrastamine“ tegevusega „Koolivõrgu korrastamise käigus toimuv jätkusuutlike koolide kaasajastamine“ kuni aastani 2023. Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) vahenditest rahastatava tegevuse kogumaht on 196 749 112 eurot ja lubatud maksimaalne EL toetuse määr 85%. Riiklik kaasfinantseering on 18 370 432 eurot. HEV koolide hoonete kaasajastamiseks eraldatav investeeringute maht on eeldatavalt 16 000 000 eurot. Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) on nimetatud meetme rakendusasutus.

Eraldi on kehtestatud toetuse andmise tingimused gümnaasiumivõrgu korrastamiseks, põhikoolide hoonete kaasajastamiseks ning eraldi tegevusena toetatakse väikelahendusi HEV õpilaste integreerimiseks tavakoolidesse. Viimase tegevuse osas on ERF vahenditest rahastatavate tegevuste kogumaht 8 075 000 eurot ja riiklik kaasfinantseering 1 425 000 eurot.

Vabariigi Valitsuses 19.06.2014 heaks kiidetud „Partnerluslepe Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamiseks 2014-2020“ on üheks olulisemaks probleemiks nimetatud koolivõrgu kohandamist demograafiliste muutustega (lk 34). Sekkumise tulemusena oleks igas maakonnas vähemalt üks riigi õppekohtadega kool toimetuleku- ja hooldusõppel olevatele õpilastele, lisaks üleriigilise teeninduspiirkonnaga koolid – kompetentsikeskused tundeelu- ja käitumishäiretega õpilastele ja kasvatuse eritingimusi vajavatele õpilastele Harjumaal ja Tartumaal, õppekohaga Lääne-Virumaal ning meelepuuetega õpilastele Harju- ja Tartumaal. Eeltoodust tulenevalt planeeritakse vastavalt EÕS KVP lisale 3 EL vahenditest õppekeskkonna kaasajastamine HEV õpilastele suunatud koolides Harju-, Järva-, Pärnu-, Rapla- Valga- ja Võrumaal.

Eelnõu tugineb Vabariigi Valitsuse 26.03.2015 istungil heaks kiidetud **Eesti elukestva õppe strateegia 2020 rakendusplaanile aastateks 2015-2018** ja EÕS KVP-le ning selle lisas 3 toodud investeeringuprojektide nimekirjale. Käesoleva meetme tulemusena tekkiv investeeringute kava tagab olemasolevate vahendite piires EÕS KVP lisas 3 vajalikuks peetud

HEV koolide hoonete, sealjuures vajadusel ka õpilaskodu nüüdisajastamise (hoonete ehitamise ja sisustamise).

EÕS KVP lisas 3 nimetatud koolide teeninduspiirkonnas paiknevate kohalike omavalitsusüksustega sõlmitakse reeglina HEV koolivõrgu korrastamiseks ühiste kavatsuste kokkulepe. Kokkuleppe mittesaavutamisel otsustab riigikoolide võrgu muudatused Haridus- ja Teadusministeerium. Koostöös Riigi Kinnisvara AS-iga täpsustatakse tegevuskava ja eelarve HEV kooli õppekeskkonna kaasajastamiseks. Selle alusel koostab Haridus- ja Teadusministeeriumi riigivara osakond investeeringute kava koostamise või täiendamise ettepaneku ning koolivõrgu juht esitab selle ekspertkomisjonile hinnangu saamiseks. Ekspertkomisjoni töösse kaasatakse vajadusel vastava ala eksperte, sh puuetega inimeste organisatsioonide esindajaid. Ettepanek sisaldab kõiki hindamiseks ning investeeringute kava koostamiseks vajalikke andmeid.

Ekspertkomisjon lähtub EÕS KVP lisas 3 nimetatud andmetest ning hindab eelkõige kavandatava investeeringu mõistlikkust ja otstarbekust.

Eelnõu koostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi riigivaraosakonna juhataja Indrek Riisaar (tel 735 0185, e-post: Indrek.Riisaar@hm.ee), koolivõrgu osakonna spetsialist Pille Vaiksaar (tel 735 0321, pille.vaiksaar@hm.ee) ja tõukefondide osakonna peaekspert Jaak Kask (tel 735 0319, e-post jaak.kask@hm.ee). Eelnõu koostamisel on arvesse võetud eelmise toetuste perioodi HEV koolivõrgu korrastamise meetme kogemusi ning meetme rakenduskeem on analoogne gümnaasiumivõrgu korrastamise meetme rakenduskeemiga.

II Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb seitsmest peatükist ja 27-st paragrahvist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

- 1) üldsätted;
- 2) toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus, ja toetuse määr;
- 3) investeeringute kava koostamine;
- 4) toetuse taotlemine;
- 5) taotluse menetlemine;
- 6) aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused;
- 7) poolte õigused ja kohustused;

Eelnõu 1. peatükis

kirjeldatakse eelnõu kohaldamisala, toetuse andmise eesmäärke, sätestatakse eelnõus ja selle rakendusaktides läbivalt kasutatavad terminid, nimetatakse rakendusüksus ja –asutus ning sätestatakse vaiete esitamise kord.

Eelnõu § 1 lõigete 1-2 kohaselt kehtestab käesolev määrus „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020“ (edaspidi *rakenduskava*) prioriteetse suuna „Ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul“ Ühtekuuluvusfondi meetme „Koolivõrgu korrastamine“ tegevuse „Koolivõrgu korrastamise käigus toimuv jätkusuutlike koolide kaasajastamine“ elluviimiseks toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja korra ning investeeringute kava(de) koostamise korra.

Eelnõu § 2 lõigetega 1–2 määratletakse toetuse andmise eesmärk ja oodatavad tulemused vastavalt rakenduskavale. Toetust saavad projektid peavad panustama EÕS koolivõrguprogrammi mõõdikute „HEV koolide arv (riigi ja KOV koolid)“, „Haridusvaldkonna pinnakasutuse optimeerimine“ ning „Ruutmeetrid õpilase kohta üldharidusvõrgu korrastamisel toetust saanud objektidel (m²)“ sihttasemete saavutamisele. Sihttaseme täitmist jälgib koolivõrgu juht ettepanekuid esitades. Tegevused peavad olema kooskõlas „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ rakendusplaani aastateks 2015–2018 lisa „Haridustaristuse investeerimise põhimõtted“ eesmärkidega.

Eelnõu § 2 lõike 3 kohaselt on toetuse rakendamise tulemusena loodud nüüdisaegsed õppe- ja elamistingimused hooldus- ja toimetulekuõpilastele vähemalt kuues maakonnas.

Eelnõu § 3 nimetab meetme rakendusasutuse ja rakendusüksuse. Perioodil 2014-2020 on rakendusasutuseks hariduse valdkonnas Haridus- ja Teadusministeerium ja rakendusüksuse ülesandeid täidab sihtasutus Innove.

Eelnõu § 4 kirjeldab lahti määruses kasutatud olulisemad unikaalsed terminid. Terminid, mida määruses kasutatakse, on enamjaolt samad, mis struktuuritoetuse seaduses ning seega ei ole neid käesolevas määruses sõnastatud. Määruses on ära toodud seitse terminit, mis on asjakohased ja vajalikud käesoleva määruse rakendamiseks. Unikaalsed terminid tulenevalt EÕS-ist ja KVP-st. Sisse on uudsena toodud univesraalse disaini mõiste, mille põhimõtteid toetuste abil elluviidavates projektides järgitakse.

Eelnõu § 5 sätestab vaiete menetlemise korra. Rakendusüksuse toimingute või otsuste peale võib vastavalt STS §-le 51 esitada vaide rakendusasutusele ning vaide vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Juhul, kui vaide esitatakse rakendusüksuse toimingute või otsuste peale, esitatakse vaide läbi rakendusüksuse rakendusasutusele.

Eelnõu 2. peatükis

määratakse projekti raames toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus, projekti abikõlblikkuse periood ja toetamise osakaalud.

Eelnõu § 6 määratleb ära projekti raames toetatavad tegevused, millised on kooskõlas rakendusplaanis sätestatud eesmärkidega. Toetuse saamise tulemusena peab HEV kooli õppekeskkond võimaldama toimetuleku- ja hooldusõppel olevatele lastele riikliku õppekava täitmist ning lapse erivajadusest tulenevate tugiteenuste rakendamist kodumaakonnas. Olenevalt konkreetsest projektist võivad projektid sisaldada nii ehitust kui ka sisustamist.

Eelnõu § 7 määratleb lisaks Vabariigi Valitsuse 01.09.2014.a määrusele nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse väljamaksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi *ühendmäärus*) ära käesoleva määruse alusel toetatavate tegevuste abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud. HEV koolide hoonetega ei ole kavandatud teenida tulu, seega vastavalt § 24 tuleb finantsanalüüs esitada alles rakendusüksuse nõudmisel, kui projekti käigus on tekkinud tulu.

Lõikes 1 on toodud abikõlblikud kulud. Eeldus on, et projekti raames rahastatakse kõiki projektiga seotud ja vajalikke ning mõistlikke kulusid. Tegevusi planeeritakse ja viiakse ellu tihedas koostöös Riigi Kinnisvara AS-iga.

HEV koolide puhul hoidutakse üldjuhul eraldiseisvate võimlate ehitamisest. Kuna korrastatavate koolihoonete sihtgrupina on tegu ressursimahukaid tugimeetmeid vajavate mõõduka, raske ja sügava intellekti- ja liitpuudega õpilastega, siis pigem panustatakse toetatavate teenuste (haridusklikud tugiteenused ja rehabilitatsiooniteenused, sh liikumisravi) ruumide tagamisse. Võimla võib kõne alla tulla üksnes Harjumaal, ja Pärnumaal, kuid sealgi juhul, kui puudub võimalus õppetöö kestel muu võimla kasutamiseks.

Lõikes 2 on ära toodud abikõlblikud kulud, mis on määruses nimetatud toetatavate tegevuste elluviimiseks vajalikud. Mitteabikõlblikud on ühendmääruse §-s 4 loetletud kulud, ujulate ehitamine, sõidukite ost või rent, hooldusremont, tarvikute ost ning ainult mittestatsionaarse õppe andmiseks mõeldud hooneosade ehitamine.

Eelnõu § 8 on nimetatud abikõlblikkuse periood. Sisuliselt on projekti abikõlblikkuse periood rahastamisotsuses sätestatud ajaperiood, mis jääb ajavahemikku 1. jaanuar 2016. a kuni 31. august 2020. a. Paragrahv sätestab ära abikõlblikkuse perioodi alguse (taotluse rahuldamise otsuses sätestatud kuupäev).

Põhjendatud juhtudel võib toetuse saaja taotleda rakendusüksuselt projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamist. Eelduseks on, et projekti tulemused ikkagi saavutatakse ja tegevused lõpetatakse hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks.

Eelnõu § 9 määratleb ära toetuse osakaalu, milleks on kuni 100% projekti abikõlblikest kuludest, sh 85% rahastatakse EL toetusest ja 15% riikliku kaasfinantseerimise arvelt. Toetuse maksimaalne summa ja osakaal abikõlblikest kuludest määratakse taotluse rahuldamise otsuses.

Projektidele on toetuse osas seotud miinimumpiir ja selleks on vähemalt 50 000 eurot. Minimaalne maksumus on määratud selleks, et väikesemahuliste investeeringutega ei suurendataks halduskoormust.

Eelnõu 3. peatükis

sätetatakse investeeringute kava koostamisega seotud menetlus ja tingimused: ettepaneku esitamine, projekti kvalifitseerimistingimused, projektide ekspertkomisjoni moodustamine, projektide valikukriteeriumid ja valiku kord, investeeringute kava koostamine ja muutmine, investeeringute kavasse mitteamisest teavitamise kord.

Eelnõu § 10 kirjeldab, kuidas toimub investeeringute kava koostamine. Investeeringute kava eelnõu koostatakse EÕS strateegia koolivõrgu programmi lisas toodud HEV koolide investeeringuprojektide nimekirja alusel. Eelduseks on, et teeninduspiirkonnas paiknev kohalik omavalitsusüksus on HTM-iga sõlminud koolivõrgu korrastamiseks ühiste kavatsuste kokkuleppe. Kokkulepe sõlmitakse läbirääkimiste tulemusena ning hõlmab nii muudatusi koolivõrgus (koolide ümberkorraldamine ja pidamise üleandmine või koolide tegevuse lõpetamine ja uute asutamine) kui ka HEV koolide hoonete ehitamisega (sh vajadusel kinnistute võõrandamine riigile ja tähtajad) ning vajadusel ka hilisemate teenuste korraldusega seonduvaid kokkuleppeid. Kokkuleppes täpsustatakse osapoolte roll ja panus ümberkorralduste protsessis, kooli käivitamisel ja toimimisel, sealhulgas toetavate teenuste seostatud korralduses lapse arengu toetamisel. Kui vastav kokkulepe on sõlmitud, korraldab koolivõrgu juht koostöös Riigi Kinnisvara AS-iga investeeringute kava koostamise või täiendamise ettepaneku ning esitab selle ekspertkomisjonile hinnangu saamiseks.

Ettepanekute hindamiseks moodustab rakendusasutuse juht ekspertkomisjoni ja kinnitab selle töökorra. Vajadusel kaasatakse hindamiskomisjoni töösse väliseid eksperte. Ekspertkomisjoni liikmed ja kaasatud eksperdid peavad vastama STS § 21 lõikes 4 toodud nõuetele.

Kui ekspertkomisjon on ettepanekule andnud positiivse koondhinnangu ja ka tehtud parandusettepanekuid on arvestatud, koostab rakendusasutus investeeringute kava koostamise või täiendamise eelnõu ja esitab selle valdkonna eest vastutavale ministrile kinnitamiseks vastavalt STS § 15 lõike 8 punktile 2.

Eelnõu § 11 määratleb ära projekti valikukriteeriumid. Nende sisu täpsustatakse hindamismetoodikas:

- **Projekti tegevuste mõju meetme ning prioriteetse suuna eesmärkidele, riiklikele ja valdkondlikele strateegiatele ning arengukavadele ja projekti põhjendus (osakaal 25%).**
Positiivne on projekt eelkõige juhul, kui teeninduspiirkonna kohaliku omavalitsuse üksusega on sõlmitud koostöökokkulepe HEV koolivõrgu korrastamiseks ning projektiga nüüdisajastatav hoone võimaldab täita EÕS KVP-s kirjeldatud eesmärged.
- **Projekti teostatavus, jätkusuutlikkus ja koolipidaja võimekus (osakaal 25%).**
Positiivne on projekt eelkõige juhul, kui koostöös KOV-iga on valitud HEV koolile sobilik asukoht või olemasolev hoone. KOV-iga sõlmitud koostöökokkuleppes HEV koolivõrgu korrastamiseks kokkulepitud tegevused on asjakohased ja teostatavad. Projekti on võimalik abikõlblikul perioodil ning toetuse kaasabil ellu viia (sh arvestades detailplaneeringut,

muinsuskaitset jne). Taotleja on vajalikud tegevused ning eelarve piisavalt kirjeldanud ja kohaselt hinnanud.

- **Projekti mõju läbivatele teemadele (osakaal 25%).**

Positiivne on projekt eelkõige juhul, kui:

- ◆ Regionaalne areng – ehitatava hoone ruumiprogramm ning projekt arvestavad piirkonna õppurite arvu, vajadusi ja eripärasid. Hoone asukoht võimaldab ligipääsu kõigile maakonna HEV õpilastele;
- ◆ Keskkonnahoid – hoone ehitamisel kasutatakse võimalusel keskkonnasäästlikke lahendusi, sh võimalusel ennetatakse energiatõhususe direktiivi tulevikus kehtima hakkavate nõuete täitmist. Soodustatakse jäätmete taaskasutust;
- ◆ Võrdsete võimaluste tagamine – koolihoonete projekteerimisel ja ehitamisel järgitakse universaalse disaini põhimõtteid, millega tagatakse hoonete ligipääsetavaks muutmise muuhulgas liikumis-, kuulmis- ja nägemispuudega isikutele; erinevast soost, rahvusest või vanusest isikuid koheldakse võrdselt;
- ◆ Ühtne riigivalitsemine – hooned ja pakutavad teenused on kasutajasõbralikud;
- ◆ Infoühiskonna edendamine – hoones ja õppetöös kasutatakse IKT nutikaid lahendusi ning keskkond edendab õpilaste IKT nutikat kasutamist; hooned on ühendatud kiire internetiühendusega.

- **Majanduslik efektiivsus (osakaal 25%).**

Positiivne on projekt eelkõige juhul, kui HEV koolide ruumikasutus on optimaalne ning vastab HTM koostatud HEV koolide ruumiprogrammi mudelitele, võttes vajadusel arvesse olemasolevate hoonete ümberehitamise võimalusi või hoonetele kehtestatud piiranguid (sh muinsuskaitse erinõuded). Investeeringu maksumus vastab projekti elluviimise ajal prognoositavatele sarnaste objektide ehitamis- ja sisustamiskuludele, võttes samuti vajadusel arvesse olemasolevate hoonete ümberehitamise võimalusi või hoonetele kehtestatud piiranguid (sh muinsuskaitse erinõuded).

Hindamine toimub määruse § 11 toodud vastavuskriteeriumite ning hindamiskorra järgi ja see viiakse läbi hiljemalt 1 kuu jooksul alates ettepaneku esitamisest. Ekspertkomisjon esitab koolivõrgu juhile oma põhjendatud arvamuse koondhinnanguna. Ekspertkomisjon hindab esitatud ettepaneku vastavust käesoleva määruse § 11 toodud valikukriteeriumitele ning esitab põhjendatud arvamuse kas positiivse või negatiivse hinnanguga valikukriteeriumite lõikes. Ekspertkomisjon võib positiivse hinnangu puhul teha koolivõrgujuhile soovitusi projekti tegevuste muutmiseks. Negatiivse koondhinnangu puhul võib koolivõrgu juht esitada korrigeeritud ettepanekuid arvestades ekspertkomisjoni tehtud märkuseid ja puuduste likvideerimist. Kui projekt on vähemalt ühe valikukriteeriumi lõikes saanud negatiivse hinnangu, siis projekti investeeringute kava eelnõusse ei lisata.

Eelnõu § 12 sätestab investeeringute kava muutmise tingimused. Projekti kallinemisel suurendatakse projektile eraldatavaid vahendeid üksnes projekti käigus toimuvate ettenägematute asjaolude tõttu, kui kallinemiseks lisavahendite eraldamine on hädavajalik. Näiteks, kui ehitustööde käigus selgub vajadus täiendavateks töödeks (lisahangeteks) jmt. Iga muudatuse kohta annab hinnangu ekspertkomisjon.

Lõigetes 1-4 on kirjeldatud, millistel juhtudel investeeringute kava muudetakse.

Kava muudetakse juhul, kui projekt arvatakse investeeringute kavast välja, selgub, et mõni projekt jääb rakendamata või katkestatakse. Samuti võib rakendusüksus teha ettepaneku või rakendusasutus algatada investeeringute kava muutmise, kui mõne kavas kinnitatud projekti eeldatav alustamise tähtpäev viibib või ilmnevad muud asjaolud, mis takistavad projekti elluviimist (nt eeldatavast kõrgem rekonstrueerimise maksumus, millest tulenevalt on vaja valida HEV koolile uus asukoht, kohaliku omavalitsusüksuse otsuste tühistamine vmt).

Lisaks on rakendusasutusel õigus algatada kava muutmise vastavalt vajadusele, muuhulgas juhul kui investeeringute kavasse arvatud projekti kohta ei ole esitatud taotlust või tehtud

taotluse rahuldamise otsust, või kui see on vajalik taotluse rahuldamise otsuse muutmissetpaneku tõttu. Põhjendatud juhtudel ja vabade vahendite olemasolul võib investeringute kavaga kinnitatud projektile antava toetuse summat suurendada.

Eelnõu § 13 sätestab investeringute kavasse mitteamisest teavitamise korra. Kui projekti ei arvata investeringute kavasse kas ekspertkomisjoni negatiivse hinnangu alusel või haridus- ja teadusministri otsusel, teavitab rakendusamet sellest koolivõrgu juhti (kui ekspertkomisjon annab negatiivse koondhinnangu) ja vajadusel ekspertkomisjoni (kui minister ei kinnita ekspertkomisjoni ettepanekut).

Eelnõu 4. peatükis

kirjeldatakse taotluse esitamise tingimusi, sätestatakse nõuded taotlejale, taotlusele ja kohustused taotlejale.

Eelnõu § 14 sätestab taotluste esitamisega seonduva. Taotleja saab rakendusüksusele esitada taotluse üksnes investeringute kavasse sisalduva projekti kohta ja vastavalt investeringute kavasse toodud ajakavale. Üldjuhul esitatakse taotlus struktuuritoetuse registri kaudu digitaalselt allkirjastatuna, ja juhul, kui register ei tööta. Siis võib taotluse esitada ka digitaalselt allkirjastatuna e-posti teel või digitaalsel andmekandjal.

Eelnõu § 15 sätestab nõuded taotlejale. Taotleja peab vastama taotluste menetlemise määruse § 2 toodud nõuetele. Taotlejaks saab olla Haridus- ja Teadusministeerium (kui vastavat hoonet kasutama hakkav kool ei ole veel asutatud) või tema pidamisel olev hallatav riigiasutus.

Toetust antakse investeringuteks HEV koolide (sh õpilaskodu) hoonetesse eesmärgiga toetada HEV koolivõrgu korrastamist selleks, et õpilaste arvu vähenemise tingimustes tagada ressursimahukaid tugimeetmeid vajavatele õpilastele põhihariduse kättesaadavus vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse paragrahv 2 lõikele 4 ja EÕS koolivõrgu programmile. Üleriigiline HEV koolivõrgu optimeerimine on võimalik eeldusel, et riik võtab vastutuse tagada riigi õppekohad vähemalt ühes koolis igas maakonnas.

Juhul, kui kohalike omavalitsustega ei saavutata HEV koolihoone rajamiseks kokkulepet hiljemalt 1. märtsiks 2018 ja/või on vabanenud investeringuvahendid, on võimalik toetuse andmise tingimuste muutmisel luua võimalused toetuse taotlemiseks kohalike omavalitsuste pidamisel olevate HEV koolide hoonetesse investeerimiseks.

Eelnõu § 16 sätestab nõuded taotlusele. Taotlus koostatakse vastavalt taotluste menetlemise määruse § 4 lõigetele 1 ja 2. Lisaks sellele peab taotlus sisaldama:

- 1) investeringute kavasse nimetatud projekti;
- 2) toetust saab taotleda ainult käesoleva määruse §-s 6 nimetatud toetatavatele tegevustele;
- 3) taotletava toetuse summa peab vastama investeringute kavale;
- 4) riigiasutuse puhul vajadusel volitus;
- 5) taotleja kinnitus esitatud andmete õigsuse kohta;
- 6) Informatsioon selle kohta, kui taotleja on projektile või projekti osadele tegevustele taotlenud toetust samal ajal mitmest meetmest või muudest riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest.

Kui taotlus esitatakse struktuuritoetuse registri vahendusel, siis lähtutakse registri andmeväljadest. Kui register ei tööta, täidetakse ja esitatakse taotlus rakendusüksuse kehtestatud ja nende kodulehel avalikustatud vormi alusel.

Eelnõu § 17 sätestab toetuse taotleja kohustused lisaks sellele, mis on loetletud taotluste menetlemise määruhes.

Kuni nimetamiseni kompetentsikeskuseks on Riigi Kinnisvara AS tegevuste elluviimisele kaasatud raamlepinguga riigihangete seaduse § 14 prim alusel sisetehinguna. Kohustus kompetentsikeskust kasutada tuleneb meetme määruse § 17 p 5.

Eelnõu 5. peatükis

kirjeldatakse taotluse menetlemise protsessi, taotluse ja taotleja nõuetele vastavuse kontrolli, taotluse rahuldamist ja rahuldamata jätmist ja taotluse rahuldamise otsuse muutmist ja kehtetuks tunnistamist.

Eelnõu § 18 kirjeldab taotluse menetlemise etappe ning sätestab taotluse menetlemise tähtajaks 45 tööpäeva alates taotluse registreerimisest. Kui taotluses avastatakse puudusi, teatatakse sellest viivitamatult taotlejale ja antakse puuduste kõrvaldamiseks mõistlik tähtaeg, mille võrra pikeneb taotluse menetlemise tähtaeg.

Eelnõu § 19 sätestab taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrolli tingimused ja korra. Taotlus tunnistatakse vastavaks kui see vastab taotluste menetlemise määruse §-s 2 ja käesolevas määruses sätestatud nõuetele. Taotlust ei tunnistata vastavaks, kui taotlus ei vasta määruse § 16 sätestatud nõuetele ja taotleja ei ole taotluses esinevaid puudusi määratud tähtaja jooksul kõrvaldanud, taotluses on esitatud ebaõigeid või mittetäielikke andmeid või taotleja mõjutab pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil taotluse menetlemist või taotleja ei võimalda kontrollida taotluses esitatud andmete õigsust või teha paikvaatlust.

Eelnõu § 20 sätestab taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise tingimused ja sellest teavitamise korra.

Rakendusüksus teeb taotluse rahuldamise otsuse vastavalt taotluste menetlemise määruse § 8 lõikele 1 ja 3.

Lõige 3 ütleb, et lisaks taotluste menetlemise määruse § 8 lõikes 4 sätestatule märgitakse taotluse rahuldamise otsused järgmised tingimused:

- 1) projekti elluviimise tingimused, sealhulgas tähtaeg projekti elluviimisega alustamiseks;
- 2) toetuse väljamaksmise tingimused ja eeldatav ajakava;
- 3) muud vajalikud taotluse põhised ekspertkomisjoni määratud kõrvaltingimused.

Taotlus jäetakse rahuldamata lisaks käesolevas määruses sätestatule ka taotluste menetlemise määruse § 8 lõikes 2 toodud juhtudel ja taotluse rahuldamata jätmise otsuses märgitakse taotluste menetlemise määruse § 8 lõikes 5 nimetatud teave.

Eelnõu § 21 sätestab, et taotluse rahuldamise otsust võib muuta rakendusüksuse, rakendusasutuse algatusel või toetuse saaja sellekohase avalduse alusel. See tähendab, et nii rakendusüksus kui rakendusasutus jälgivad pidevalt projekti edenemist, sh tähtaegasid ning saavutusi. Toetuse saaja on kohustatud esitama avalduse rahastamisotsuse muutmiseks, kui ta ei ole võimeline projekti enam senistel tingimustel ellu viima. Rakendusüksusel on õigus taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks, kui muudatus seab kahtluse alla projekti tulemuste saavutamise või lõppemise abikõlblikkuse perioodil või kui soovitatavad muudatused ei ole kooskõlas projekti sisu ja eesmärkidega.

Eelnõu 6. peatükis

sätestatakse aruannete esitamise ja toetuse maksmisega seotud tingimused ja kord.

Eelnõu § 22 sätestab toetuse kasutamise seotud teabe, dokumentide ja aruannete esitamise korra. Toetuse saaja esitab rakendusüksusele projekti aruande vähemalt kord aastas või rakendusüksuse nõudmisel tihemini. Aruandevormid kinnitab rakendusüksus ja teeb need kättesaadavaks oma kodulehel.

Lõikes 3 on ära toodud informatsioon, mis peab sisalduma projekti aruandes. Punktis 2 märgitud aruandlusperioodi all on mõeldud seda, et sisutegevuste kohta esitatakse ka igaaastased aruanded. Kumulatiivsed andmed on pigem vajalikud indikaatorite ja finantsandmete kohta.

Eelnõu § 23 sätestab, et toetuse väljamaksed tehakse vastavalt perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse §-des 28 ja 29, ühendmääruse § 14 lõike 1 punktis 1 ning määruses ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud maksete tegemise täpsustavatele tingimustele.

Kulude eest maksmiseks on võimalik kasutada välisabi sildfinantseerimist kooskõlas rahandusministri 10.09.2014 määrusega nr 30 „Kassalise teenindamise eeskiri“.

Eelnõu 7. peatükis

kirjeldatakse toetuse kasutamise seotud osapoolte õigusi ja kohustusi.

Eelnõu § 24 sätestab toetuse saaja õigused ja kohustused vastavalt perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse §-s 24 toodule. HEV koolide hoonetega ei ole kavandatud teenida tulu, seega vastav finantsanalüüs tuleb esitada alles rakendusüksuse nõudmisel, kui projekti käigus on tekkinud tulu.

Eelnõu § 25 sätestab rakendusüksuse ülesanded lisaks struktuuritoetuse seaduse § 8 lõikes 2 loetletud ülesannetele.

Eelnõu § 26 sätestab rakendusasutuse õigused. Kuna tegemist on riigikoolidega ning ministriumi kaasatus projekti elluviimise etappidesse on vajalik, siis on rakendusasutusel õigus nõuda toetuse saajalt andmeid ning koosolekute protokolle, osaleda vaatlejana hankekomisjoni töös ja töövõtulepingu sõlmimisele eelnevatel läbirääkimistel, mis on vajalikud riigihanke läbiviimiseks kooskõlas riigihangete seadusega ja lepingu sõlmimiseks, osaleda vaatlejana tööde teostamise käigus toimuvatel nõupidamistel ja koosolekutel, tutvuda projekti ettevalmistamise ning tööde teostamise käigus koostatavate dokumentidega toetuse saaja juures, vajadusel teha rakendusüksusele ettepanek taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks.

Eelnõu § 27 sätestab finantskorrektsioonide tegemise vastavalt perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse 3. peatüki 11. jaole. Finantskorrektsiooni otsus tehakse ja toetus nõutakse tagasi vastavalt perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse §-des 45-47 ja ühendmääruse §-des 21-23 sätestatule.

III Eelnõu terminoloogia

Toetuste andmise ja kasutamise seonduvat on Eesti õigusaktidega reguleeritud 2004–2006 STSi ja 2007–2013 STS-iga. Terminid on nendes seadustes, 2014-2020 STSi ja käesoleva määruse eelnõudes põhimõtteliselt samasisulised, mistõttu eelnõus kasutatud terminid ei ole võõrad. Eelnõu § 4 on ära toodud 7 terminit, mis on asjakohased ja vajalikud eraldi välja tuua käesoleva määruse rakendamiseks.

IV Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Käesoleva eelnõu aluseks on perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas vastava ELi õigusega.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006;

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 1300/2013, mis käsitleb Ühtekuuluvusfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1084/2006.

V Korralduse mõjud

EÕS KVP lisas 3 nimetatud HEV koolide hooneid käsitletakse üleriigilise tähtsusega investeerimisobjektidena. Korraldusega investeeringute kava kinnitamisel on võimalik projekteerida, ehitada ja sisustada HEV koolide hooned vastavalt KVP lisale 3.

Koolivõrgu korrastamine on otseselt seotud regionaalse arenguga. Meetme rakendumisel paigutuvad HEV koolid piirkonniti vajaduspõhisemalt, edendades kõigi piirkondade kestlikku ja ühtlasemat arengut. Meede toetab KVP ja HEV kontseptsioonis toodud põhimõtete rakendamist, mille kohaselt haridusliku erivajadusega õppurid kaastakse üldjuhul

kodulähedasse kooli ning vaid õpilastele, kelle puhul on vaja rakendada ressursimahukamaid tugimeetmeid, tagab riik lapse huvidest ja vajadusest lähtuvalt õppekohad võimalikult hästi ligipääsetavas paigas, kus on võimalik lapse ümber parimal moel seostada erineva valdkonna tugiteenuseid. Käesolev meede koostoimes õpetajakoolituse, tugiteenuste ning põhikoolides kaasavat haridust toetavate väikelahenduste meetmetega toetab Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavas 2014–2020 nimetatud suundumust vähendada erikoolides õppivate kergema erivajadusega õpilaste arvu nende kodulähedasse kooli kaasamiseks vajalikke tingimusi luues. Käesoleva meetme vahendeid kasutades viiakse olemasolevate HEV koolide taristuid vastavusse sihtgrupi vajadustega ning universaalse disaini põhimõtete ja/või rajatakse paremini ligipääsetavatesse kohtadesse uued, kõige ressursimahukaid tugimeetmeid vajavate õpilaste erivajadusi arvestavad õppehooned. HEV riigikoolide roll on lisaks kõige keerukamate erivajadusega õppurite õppimisvõimaluste tagamisele toimida koostöös Rajaleidjate ning rehabilitatsioonivaldkonnaga oskusteabe – nõustamiskeskustena kaasava hariduse toetajatena. Hariduse kättesaadavuse tagamiseks tagatakse riigikoolides tasuta ühistransport ning tehakse koostööd sotsiaalvaldkonnaga õpilastele päevahoiu/pikapäevarühma, vajadusel nädalahoiu/õpilaskodu ning lapsehoiuteenuste seostamiseks lapse ja pere ümber.

Selleks, et HEV koolivõrku parimal moel seostada juba olemasoleva taristu ja väljakujunenud või arendatavate tugiteenustega kohapeal, arvestatakse koolivõrgu korrastamisel kohalike ja piirkondlike eripäradega ning arengukavadega, samuti tehakse koostööd kohaliku tasandi organisatsioonidega. Meetme ettevalmistusprotsessi on olnud kaasatud nii omavalitsusi, maavalitsusi, omavalitsusliitused kui puuetega inimeste organisatsioonide esindajaid.

Eesti Statistikaameti prognoosi kohaselt on Eesti rahvaarv 2050. aastal 1,25 mln, mis on praegusega võrreldes 86 000 inimese võrra vähem, pealegi juba märksa ebasoodsama vanuskoosseisuga.¹ Demograafilised muutused toovad kaasa õpilaste arvu olulise kahanemise, sealhulgas ka HEV õpilaste arvu vähenemise.

Riik on selgema vastutuse eemärgil seadnud eesmärgiks, et aastaks 2023 on keskvalitsuse vastutusel üldkesk- ja kutsehariduskoolide ja raskete erivajadusega õpilaste õppekohade kättesaadavus ning omavalitsuse ülesandeks on tagada alus- ja põhiharidus kättesaadavus.

HaSis on keskharidus täies mahus riiklik ülesanne alates 2023. Sinnamaani on jagatud vastutus KOViga. 2020 on PGSi kohaselt riigil kohustus luua igas maakonnas vähemalt üks riigigümnaasium, aga kogu keskhariduse vajaduse tagamiseks sellest ei piisa.

Tulenevalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse paragrahv 2 lõikest 4 on riik võtnud suurema vastutuse just ressursimahukamaid tugimeetmeid vajavate õpilaste, sealhulgas hooldus- ja toimetulekuõppel õppijate põhihariduse kättesaadavuse tagamisel, kohustudes tagama riigi õppekohad sellele sihtgrupile kõigis maakondades.

EÕS KVP lisas 3 nimetatud maakondadesse investeerimine toetab ressursimahukaid tugimeetmeid vajavatele õppuritele kvaliteetsete ning nüüdisaegsete õppimisvõimaluste tagamist, loob eeldused HEV koolivõrgu korrastamiseks ning raskemate HEV õpilaste vastuvõtuks, toetades seega riigi seadusest (PGS § 2 lg 4) tulenevate kohustuste täitmist.

Koolivõrgu ja koolide pinnakasutuse optimeerimine, samuti koolide taristu energiasäästlikud lahendused mõjutavad ressursitõhusust ja kaudselt see läbi ka keskkonna saastekoormust. Hoonete ehitamisel kasutatakse võimalusel keskkonnasäästlikke lahendusi, sh võimalusel ennetatakse energiatõhususe direktiivi tulevikus kehtima hakkavate nõuete täitmist. Soodustatakse jäätmete taaskasutust.

---

¹ <http://valitsus.ee/et/riigikantselei/saastev-areng/saastva-arengu-komisjon/eesti-inimvara-raport>

Koolivõrgu programm on EÕS 5. strateegilise eesmärgi "Võrdsed võimalused elukestvaks õppeks ja õppes osaluse kasv" rakendamiseks. Võrdsed võimalused piirkonna tasemel (samaväärselt suurlinnadega) luuakse nii õpilastele, täiskasvanud õppuritele kui ka erivajadusega õppuritele (sh eesti keelest erineva emakeelega inimesed, töötud inimesed, puuetega inimesed, uussisserändajad). Koolihoonete projekteerimisel ja ehitamisel järgitakse universaalse disaini põhimõtteid, millega tagatakse hoonete ligipääsetavaks muutmine muuhulgas liikumis-, kuulmis- ja nägemispuudega isikutele. Selleks, et universaalse disaini põhimõtteid vajalikul määral rakendada, kaasatakse hoonete kavandamisel puuetega inimeste organisatsioonide esindajaid ja erikoolide spetsialiste.

Programmi rakendumisel on otsese kasu saajateks on erivajadusega õpilased, kes asuvad õppima uuendatud õppehoonesse, nende pered, sh pered, kellel laste koduõppe korral on lasunud hoolduskoormus, kaudselt ka tavakoolides õppivad erivajadusega õpilased ja nende pered, kellele koolid jagavad oskusteavet, samuti tavakoolide õpetajad. Erinevast soost, rahvusest või vanuses isikuid koheldakse võrdselt.

Meede haakub koolide IKT taristu arendamise meetmega ning aitab kaasa nutikate IKT lahenduste elluviimisele. Hoones ja õppetöös tuleb kasutada IKT nutikaid lahendusi ning keskkond peab edendama õpilaste IKT nutikat kasutamist. Hooned ühendatakse võimalusel kiire internetiühendusega. Hooned ja pakutavad teenused peavad olema kasutajasõbralikud ning unifitseeritud, toetades ühtse riigivalitsemise põhimõtete rakendamist.

Eelnõu alusel antav toetus ei ole riigiabi. Toetuse kaasabil ehitatavates hoonetes osutatakse seadusest tulenevalt avalikku teenust, seega abimeede ei moonuta ega või moonutada konkurentsi ja kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel.

VI Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja korralduse rakendamise eeldatavad tulud

Korralduse rakendamiseks vajalikud vahendid on ette nähtud kooskõlas Vabariigi Valitsuse otsusega 25.02.2014 kinnitatud „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavale 2014-2020“ riigieelarvestrateegias.

VII Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

VIII Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastasid märkustega Rahandusministeerium, Kultuuriministeerium, Sotsiaalministeerium ja SA Innove, vaikimisi kooskõlastasid Siseministeerium, Keskkonnaministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Raivo Trummal
koolivõrgu osakonna juhataja